

2.3.6	Úprava koží po stiahnutí zo zvierata	23
2.3.7	Konzervovanie koží na bitúnkoch	24
2.3.8	Skladovanie koží na bitúnkoch	25
2.3.9	Zabíjanie a sťahovanie kožušínových zvierat	26
2.3.9.1	Zabíjanie zvierat	26
2.3.9.2	Sťahovanie kožušníckych koží	27
2.3.10	Národohospodársky význam chovu hovädzieho dobytku, ošípaných, oviec, kôz a koní	29
	Kontrolné otázky	31
	Zhrnutie	31
3	Histologická stavba kože	34
3.1	Histológia kože, rez kožou	34
3.1.1	Pokožka (epidermis)	35
3.1.1.1	Chlpy a iné útvary pokožky	39
3.1.2	Zamša (korium)	45
3.1.3	Podkožné väzivo (subcutis, hypoderm)	49
3.1.4	Histologické odlišnosti kožušnickej kože	50
	Kontrolné otázky	53
	Zhrnutie	54
4	Topografické členenie kože a kožušnickej kože	56
4.1	Topografia garbiarskej kože	56
4.2	Topografické členenie kožušnickej kože	58

	Kontrolné otázky	60
	Zhrnutie	61
5	Prirodzená kvalita kože	62
5.1	Rozdelenie koží podľa prirodzenej kvality	63
5.2	Vplyvy, ktoré pôsobia na prirodzenú kvalitu	64
5.2.1	Vplyv veku a pohlavia zvierata	64
5.2.2	Vplyv výživy a zdravotného stavu zvierata	65
5.2.3	Vplyv chovu, plemena a podnebia	65
5.3	Všeobecné vplyvy pôsobiace na prirodzenú kvalitu kožušnickej kože	66
	Kontrolné otázky	68
	Zhrnutie	68
6	Koža ako garbiarska surovina	70
6.1	Hovädzie kože - hovädziny	70
6.1.1	Mikroštruktúra hovädzích koží	71
6.1.2	Domáce hovädzie kože	72
6.1.3	Zahraničné hovädzie kože	74
6.1.4	Triedenie hovädzích koží podľa pohlavia, hmotnosti a poškodenia	76
6.1.5	Najdôležitejšie druhy usní vyrábaných z hovädzín	78
6.2	Teľaciny	79
6.2.1	Mikroštruktúra teľacín	79
6.2.2	Teľaciny domáce a zahraničné	80

6.2.3	Triedenie teľacích koží podľa veku, hmotnosti a poškodenia	80
6.2.4	Najdôležitejšie druhy usní vyrobených z teľacín	82
6.3	Koziny	82
6.3.1	Mikroštruktúra kozín	82
6.3.2	Domáce a zahraničné koziny	84
6.3.3	Triedenie kozín	84
6.3.4	Najdôležitejšie druhy usní, ktoré sa vyrábajú z kozín	85
6.4	Bravčovice	86
6.4.1	Mikroštruktúra bravčovíc	86
6.4.2	Triedenie bravčovíc	87
6.4.3	Najdôležitejšie druhy usní vyrábaných z bravčovíc	88
6.5	Baraniny - ovčiny	89
6.5.1	Mikroštruktúra baranín	89
6.5.2	Domáce a zahraničné baraniny	91
6.5.3	Triedenie baranín	92
6.5.4	Najdôležitejšie druhy usní vyrábaných z baranín	93
6.6	Koniny	93
6.6.1	Mikroštruktúra konskej kože	94
6.6.2	Najdôležitejšie druhy usní vyrábaných z konín	95
6.7	Ostatné kože	95
	Kontrolné otázky	96
	Zhrnutie	97

7	Konzervovanie koží	101
7.1	Hniloba kože	101
7.2	Význam konzervovania	103
7.3	Spôsoby konzervovania	104
7.3.1	Konzervovanie sušením	104
7.3.2	Konzervovanie koží solením	106
7.3.2.1	Konzervovanie koží tuhou soľou	107
7.3.2.2	Konzervovanie v soľnom roztoku	108
7.3.3	Suchosolenie	109
7.3.4	Konzervovanie koží piklovaním	110
7.3.4.1	Suchý pikel	111
7.3.5	Dovoz koží (polotovarov) typu wet-blue a crust	111
7.3.5.1	Wet-blue	111
7.3.5.2	Crust	112
7.3.6	Krátkodobé konzervovanie surových koží .	112
7.3.7	Uchovanie koží v podchladenom stave . .	113
7.3.8	Spracovanie nekonzervovanej suroviny . .	113
7.3.9	Hlavné zásady a základné spôsoby konzer- vovania kožušníckych koží	114
	Kontrolné otázky	116
	Zhrnutie	117
8	Preprava surových koží a ich uskladnenie	120
8.1	Preprava surových koží	120
8.2	Uskladnenie surových koží	122

8.2.1	Uskladnenie solených koží	122
8.2.2	Uskladnenie suchých (suchosolených) koží	124
8.2.3	Uskladnenie piklovaných koží	125
	Kontrolné otázky	125
	Zhrnutie	126
9	Chyby surových koží	127
9.1	Chyby vznikajúce za života zvierat . .	128
9.1.1	Chovateľské chyby	128
9.1.2	Chyby spôsobené parazitmi (cudzopasníkmi)	131
9.1.3	Chyby spôsobené chorobou zvierata . .	137
9.2	Chyby vznikajúce pri zabíjaní zvierat .	140
9.3	Chyby koží vznikajúce konzervovaním a skladovaním	143
9.3.1	Chyby suchých koží	143
9.3.2	Chyby solených koží	145
9.3.3	Chyby piklovaných koží	148
9.4	Hospodárne využívanie surovín	148
	Kontrolné otázky	149
	Zhrnutie	150
10	Chemické zloženie kože	153
10.1	Percentuálne zastúpenie jednotlivých zložiek v koži	153
10.2	Voda v koži	153
10.3	Tukovité látky v koži	154

10.4	Minerálne látky - popoloviny	154
10.5	Bielkoviny kože	155
10.5.1	Stručný opis jednotlivých bielkovín v koži	157
	Kontrolné otázky	161
	Zhrnutie	162
11	Fyzikálnochemická podstata kože	164
11.1	Aminokyseliny v bielkovinách	164
11.2	Peptidická väzba - vznik polypeptidov	166
11.3	Vznik fibríl a kolagénových vlákien, vodíkové mostíky	168
11.4	Polarne skupiny kolagénu	169
	Kontrolné otázky	171
	Zhrnutie	173
	DRUHÁ ČASŤ	175
	Fyzikálnochemická podstata chemikálií a pomocných prípravkov používaných v garbiarskej prvovýrobe	175
1	Úvod	177
2	Voda ako pomocná garbiarska látka	180
2.1	Význam vody, druhy vôd, tvrdosť vody	180
2.2	Mechanická a chemická úprava vody	182
2.2.1	Sedimentácia a filtrácia vody	182
2.2.2	Čírenie vody - koagulácia vody	183

2.2.3	Odželezovanie a odmángánovanie vody	185
2.2.4	Zmäkčovanie vody	185
2.2.5	Dezinfekcia vody	189
2.3	Voda používaná v garbiarstve	190
2.4	Garbiarske odpadové vody a princíp ich čistenia	191
	Kontrolné otázky	193
	Zhrnutie	194
3	Chemikálie a garbiarske pomocné príprav- ky používané na úseku výroby holiny zo surovej kože	197
3.1	Námok	198
3.1.1	Dezinfekcia námoku - dezinfekčné prostriedky	198
3.1.1.1	Raschit W	199
3.1.1.2	Preventol CMK	199
3.1.2	Urýchlenie námoku - zmáčadlá a zmáčadlá s baktericídnymi účinkami	201
3.1.2.1	Zmäčadlá - Syntapon ABA	202
3.1.2.2	Etoxon EPA	202
3.1.2.3	Dubaryl P	203
3.1.2.4	Syntopal OT	204
3.1.2.5	Slovasoly - Slovasol O	204
3.1.2.6	Zmäčadlá s baktericídnymi účinkami - Pekorol L	205
3.2	Uvoľňovanie chlupov - vylúhovanie	206

3.2.1	Hydroxid vápenatý - hydrát vápenatý	207
3.2.2	Sulfid sodný	209
3.2.3	Rovnice vylúhovania	211
3.2.4	Prídavné látky do lúhu	211
	Kontrolné otázky	212
	Zhrnutie	213
4	Chemikálie a garbiarske pomocné prípravky používané v úseku prípravy holiny na vyčiňovanie	215
4.1	Odvápňovanie	216
4.1.1	Síran amónny	217
4.1.2	Chlorid amónny	218
4.1.3	Mravčan vápenatý	218
4.1.4	Kombinácia disiričitanu sodného s kyselínou chlorovodíkovou	219
4.1.5	Sokal G	221
4.1.6	Decaltal R Pulver	221
4.2	Morenie holiny	222
4.2.1	Pelin Svit	223
4.2.2	Iné moriace prípravky	226
4.3	Odmastňovanie	226
4.4	Piklovanie	226
4.4.1	Chlorid sodný	227
4.4.2	Kyselina chlorovodíková	229
4.4.3	Kyselina sírová	232

4.4.4	Kyselina mravčia (metánová)	236
4.4.5	Kyselina octová (etánová)	238
4.4.6	Síran hlinitý	239
4.4.7	Dirinal NSK	240
4.4.8	Adipol FB'	241
	Kontrolné otázky	242
	Zhrnutie	243
5	Chemikálie a garbiarske pomocné prípravky používané v úseku premeny holiny na useň - vyčiňovanie	246
5.1	Chrómočinenie	247
5.1.1	Síran draselno-chromitý (kamenec chromitý)	248
5.1.2	Hydrogenuhličitan sodný, uhličitan sodný	249
5.1.3	Príprava, vlastnosti, fyzikálne hodnoty a použitie kamencovej brečky	253
5.1.4	Dichróman sodný a dichróman draselný	255
5.1.5	Tiosíran sodný	256
5.1.6	Sacharóza	257
5.1.7	Príprava, vlastnosti, fyzikálne hodnoty a použitie redukovanej brečky	258
5.1.8	Hotové bázičné chromité extrakty - prípravky	262
	Kontrolné otázky	263
	Zhrnutie	264

5.2	Triesločinenie	266
5.2.1	Triesloviny prírodného pôvodu.	267
5.2.1.1	Chemické zloženie prírodných trieslovín	268
5.2.1.2	Rozdelenie prírodných trieslovín	271
5.2.1.3	Najdôležitejšie a v praxi najpoužíva- nejšie prírodné trieslivá	272
5.2.1.4	Získavanie trieslovín z prírodných zdrojov	272
5.2.1.5	Zložky trieslových extraktov	274
5.2.1.6	Činiace brečky na triesločinenie	275
5.2.2	Syntetické triesloviny	277
5.2.2.1	Princíp výroby syntanov	278
5.2.2.1.1	Základné látky na prípravu syntanov, praktická príprava syntanov	279
5.2.2.2	Rozdelenie syntanov z hľadiska použi- tia v garbiarskej výrobe	283
	Kontrolné otázky	286
	Zhrnutie	287
5.3	Iné spôsoby činenia	289
5.3.1	Činenie hlinitými soľami - irchárstvo	289
5.3.1.1	Síran hlinito-draselný (kamenec hlinitý)	290
5.3.2	Činenie aldehydmi	291
5.3.2.1	Metanal - formaldehyd	291
5.3.3	Činenie tukom - semišníci	292
	Kontrolné otázky	293
	Zhrnutie	294

6	Chemikálie a garbiarske pomocné prípravky, ktoré sa používajú v úseku predúpravy usní	295
6.1	Neutralizácia usní	297
6.1.1	Neutralizačné činidlá	297
6.1.1.1	Neutralizačné syntany	299
6.2	Prečiňovanie usní	300
6.2.1	Látky používané na prečiňovanie usní a ich význam	300
6.3	Farbenie usní	301
6.3.1	Princíp iónovej aktivity látok	302
6.3.1.1	Rozdelenie látok podľa charakteru ich iónov	303
6.3.2	Stručné základy teórie farebnosti, farbivá a ich rozdelenie podľa pôvodu a rozpustnosti vo vode	307
6.3.3	Postup výroby azofarbív	310
6.3.4	Rozdelenie farbív podľa charakteru náboja, farbivá používané v garbiarstve	311
6.3.5	Farbiarske pomocné prípravky	316
6.3.6	Príprava farbiva	318
6.3.7	Účinok farbív na ľudský organizmus	318
6.4	Mazanie usní - likrovanie usní	319
6.4.1	Garbiarske mazadlá	319
6.4.2	Stručné základy chemizmu tukov a olejov	320
6.4.2.1	Najdôležitejšie reakcie tukov a olejov z garbiarského hľadiska	322

6.4.3	Rozdelenie mazadiel podľa spôsobu prípravy	324
6.4.3.1	Sulfátované mazadlá	324
6.4.3.2	Sulfitované mazadlá	327
6.4.3.3	Emulgované mazadlá	328
6.4.3.4	Kondenzované mazadlá	330
6.4.3.5	Zmydelnené typy mazadiel	331
6.4.4	Prehľad ďalších tuzemských a zahraničných mazadiel	332
6.4.5	Príprava emulzie mazadiel	334
6.5	Plnenie usní	335
6.5.1	Plniace prípravky a ich klasifikácia pre zvrškové usne	335
6.5.1.1	Umacol C	336
6.5.1.2	Otamol	337
6.5.1.3	Akrylové syntany	337
6.5.1.4	Drasil AC	338
6.5.1.5	Glutan P	338
6.5.2	Plnenie spodkových a ťažkých triesločinených usní	339
6.5.2.1	Prípravky používané na plnenie	339
6.6	Sušenie usní lepením na sklo	340
6.6.1	Prípravky na lepenie na sklo	341
6.6.1.1	Meypro-Gum	341
	Kontrolné otázky	342
	Zhrnutie	343

7	Chemikálie a garbiarske pomocné prípravky, ktoré sa používajú pri konečnej úprave usní, predovšetkým pri povrchovej úprave usní	348
7.1	Povrchová úprava usní	349
7.1.1	Základné filmotvorné spojivá	350
7.1.1.1	Bielkovinové spojivá	351
7.1.1.1.1	Príprava kazeínových spojív	352
7.1.1.1.2	Charakteristika najpoužívanějších spojív	353
7.1.1.1.3	Modifikované kazeínové spojivá	355
7.1.1.1.3.1	Príprava modifikovaných kazeínov	355
7.1.1.1.4	Vlastnosti kazeínových spojív	356
7.1.1.2	Polymérne akrylové spojivá	357
7.1.1.2.1	Chemické zloženie disperzií živíc	357
7.1.1.2.2	Zložky disperzií	359
7.1.1.2.3	Príprava živicových disperzií	362
7.1.1.2.4	Vlastnosti a použitie akrylových spojív	365
7.1.1.2.5	Najvýznamnejšie akrylové spojivá	366
7.1.1.3	Polymérne diénové spojivá	367
7.1.1.3.1	Chemická stránka diénových spojív	367
7.1.1.3.2	Vlastnosti diénových spojív	368
7.1.1.4	Kombinované polymérne spojivá	369
7.1.1.5	Polyuretánové polymérne spojivá	370
7.1.1.6	Impregnačné polymérne spojivá	371
	Kontrolné otázky	371
	Zhrnutie	372

7.1.2	Farby na povrchovú úpravu usní	375
7.1.2.1	Kazeínové krycie farby	375
7.1.2.1.1	Pigmenty	375
7.1.2.1.2	Výroba kazeínových farieb	378
7.1.2.2	Bespojivové krycie farby	378
7.1.2.3	Ostatné krycie farby	380
7.1.2.4	Rozpúšťadlové krycie farby	380
7.1.2.5	Transparentné a krášliace farby	381
	Kontrolné otázky	382
	Zhrnutie	382
7.1.3	Spojivá na konečné ochranné vrstvy	383
7.1.3.1	Nitrocelulóзовé spojivá	385
7.1.3.2	Nitrocelulózné spojivá riediteľné vodou	385
7.1.3.2.1	Novolesk 28	386
7.1.3.2.2	Príprava vodných disperzií nitrovanej celulózy	387
7.1.3.3	Nitrocelulózné spojivá riediteľné rozpúšťadlami	387
7.1.3.4	Polyuretánové nereaktívne spojivá (jednozložkové)	388
7.1.3.5	Reaktívne polyuretánové spojivá (dvoj- zložkové)	388
7.1.4	Špeciálne pomocné prípravky	388
7.1.4.1	Zmäkčovadlá kazeínových spojív, kazeí- nových krycích farieb, kazeínových apretúr, nitrocelulóзовých spojív a apretúr	389

7.1.4.2	Vosky a voskové disperzie	390
7.1.4.3	Niektoré ďalšie chemikálie a pomocné prípravky	391
7.1.5	Druhy úprav, apretovacie roztoky . . .	394
	Kontrolné otázky	402
	Zhrnutie	404
	Odporúčaná a použitá literatúra	407